

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Гелена ЛИСЕНКО

«__» _____ 20__ р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

**за освітньо-професійною програмою «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька»**

спеціальності 035 «Філологія»

**на тему: «Структурна організація німецької актуарної термінології
(перекладознавчий аспект)»**

Виконала:

студентка IV курсу, групи ЛН-61

Лисюченко Ілона Валентинівна _____

Керівник: к. філол. н., доцент

Котвицька В.А. _____

Консультант: _____

Рецензент: к. пед. н., професор

Коломієць С.С. _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студентка _____

Київ – 2020 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 035 «Філологія»

Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Гелена ЛИСЕНКО

«___» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студентці

Лисюченко Ілоні Валентинівні

1. Тема роботи «Структурна організація німецької актуарної термінології (перекладознавчий аспект)», керівник роботи Котвицька Вікторія Анатоліївна, к. філол. н., доцент затверджені наказом по університету від «___» _____ 2020 р. № _____
2. Термін подання студентом роботи 01.06.2020.
3. Робота присвячена детальному вивченню німецької актуарної термінології, зокрема її структурної організації, а також виявленню особливостей та прийомів перекладу з німецької мови українською в актуарній галузі.
4. Робота складається з таких основних етапів: 1) визначення понять «термін» та «актуарний»; 2) виокремлення класифікаційних ознак актуарної термінології на матеріалі німецької мови; 3) дослідження творення термінів та їхніх

властивостей; 4) виокремлення груп та структурних типів термінів; 5) аналізу функціонування структурних особливостей актуарних термінів; 6) виокремлення видів перекладу досліджуваних одиниць; 7) аналізу процесу перекладу одиниць актуарної терміносистеми українською мовою.

5. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо)

6. Консультанти розділів роботи¹

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 17.02.2020

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Подання теоретичної частини роботи на перевірку науковому керівнику	23.03.2020	
2.	Подання практичної частини роботи на перевірку науковому керівнику	4.05.2020	
3.	Подання дипломної роботи на перевірку на плагіат	25.05.2020	
4.	Подання дипломної роботи на рецензування	1.06.2020	

Студент

Ілона ЛИСЮЧЕНКО

Керівник

Вікторія КОТВИЦЬКА

¹* Якщо визначені консультанти. Консультантом не може бути зазначено керівника дипломної роботи.

Анотація

У дослідженні розглянуто структурні особливості німецьких актуарних термінологічних одиниць та перекладацький аспект.

Об'єктом дослідження стали німецькі терміни актуарної галузі. У процесі дослідження проаналізовано поняття “актуарний термін”. Виокремлено види та групи структури термінів досліджуваної галузі. Наведено приклади німецькомовних актуарних термінів та представлено переклад українською мовою.

Досліджено шляхи творення термінів німецької мови та їхні основні властивості. Також було розглянуто процес перекладу німецькомовних термінів актуарної термінології української мови за допомогою аналізу прийомів перекладацьких трансформацій та визначено вид перекладу, який був застосований.

Ключові слова: терміносистема, актуарні термінологічні одиниці, переклад, структура, перекладацькі трансформації, поняття.

Kurzreferat

Die strukturellen Merkmale deutscher versicherungsmathematischer Terminologieeinheiten und ihr Übersetzungsaspekt werden in der Forschung berücksichtigt.

Gegenstand der Untersuchung sind deutsche Termini des versicherungsmathematischen Bereichs. Im Verlauf der Forschung wird der Begriff des „versicherungsmathematischen Terminus“ analysiert. Die Arten und Strukturgruppen der Termini des Untersuchungsgebiets werden identifiziert. Beispiele für deutschsprachige versicherungsmathematische Termini werden bereitgestellt und die Übersetzung ins Ukrainische wird präsentiert.

Es wird untersucht, wie deutsche Termini erstellt werden und welche grundlegenden Eigenschaften sie haben. Der Prozess der Übersetzung deutschsprachiger Termini der versicherungsmathematischen Terminologie ins Ukrainische mittels der Analyse von Methoden der Übersetzungstransformationen wird ebenfalls berücksichtigt und die Art der angewandten Übersetzung definiert.

Schlüsselwörter: terminologisches System, versicherungsmathematische terminologische Einheiten, Übersetzung, Struktur, Übersetzungstransformationen, Begriff, Termini.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	9
1.1 Розкриття понять «термін» та «актуарний».....	9
1.2 Творення термінів	11
1.3 Властивості термінів.....	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	16
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АКТУАРНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	17
2.1 Структурна диференціація актуарної терміносистеми.....	17
2.2 Прості та складені німецькі актуарні терміни та їх вживання.....	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	32
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ АКТУАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	33
3.1 Види перекладу та їх специфіка.....	33
3.2 Аналіз перекладу актуарної термінології в німецькій мові.....	34
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	48
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	49
ZUSAMMENFASSUNG.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Дипломну роботу присвячено аналізу німецької терміносистеми, її структурних особливостей в актуарній галузі. На сьогодні все більше науковців звертають увагу на структуру, оскільки вона відіграє центральну роль в лінгвістиці. Особлива увага приділяється структурним типам актуарної термінології, а також прийомам перекладацьких трансформацій у процесі перекладу терміносистеми досліджуваної галузі.

Актуальність дослідження обумовлено необхідністю встановлення специфіки структури актуарних термінів в лексиці сучасної німецької мови, класифікаційних ознак цих лексичних одиниць та її меж, зважаючи на подальший розвиток страхового ринку.

Об'єкт дослідження становлять актуарні термінологічні одиниці в сучасній німецькій мові.

Предметом вивчення є структурні особливості актуарних термінів, що визначають їхні класифікаційні ознаки в системі страхової лексики сучасної німецької мови та процес перекладу актуарних термінологічних одиниць.

Мета роботи полягає у дослідженні структурних особливостей актуарної термінології та процесу перекладу досліджуваної галузі.

У процесі аналізу необхідно розв'язати такі **завдання**:

- 1) проаналізувати визначення понять «термін» та «актуарний»;
- 2) визначити класифікаційні ознаки актуарної термінології на матеріалі німецької мови;
- 3) дослідити творення термінів та їхні властивості;
- 4) виокремити групи та структурні типи термінів;
- 5) проаналізувати функціонування структурних особливостей актуарних термінів;
- 6) виокремити види перекладу досліджуваних одиниць;
- 7) проаналізувати процес перекладу одиниць актуарної терміносистеми.

У роботі використано такі загальнонаукові **методи** дослідження:

- *описовий метод*, який допоміг виділити та проаналізувати актуарні терміни, а також їх класифікувати;
- *контекстуальний метод* дозволив застосувати аналіз страхових термінів у німецькій та українській мовах та використати можливість аналізу прийомів перекладу;
- *структурний метод*, який, в свою чергу, дав змогу більш детально проаналізувати актуарну термінологію, а також визначити її структурні особливості.

Матеріалом дослідження слугували фрагменти з текстів відомого журналу “Der Spiegel” та порталу “CHECK24”, а також словник актуарної термінології та онлайн-словник Duden.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні загального поняття “актуарний термін” та у повному аналізі структурних особливостей актуарних термінологічних одиниць, а також способів передачі німецьких термінів досліджуваної галузі українською мовою.

Практичне значення дослідження вбачається у можливості використання його результатів у практиці при укладанні німецько-українських та українсько-німецьких галузевих словників. Результати можуть бути використані також у подальших дослідженнях актуарної термінології.

Результати дослідження було опубліковано в тезах доповіді “Структурні групи актуарних термінологічних одиниць (на матеріалі німецької мови)”, які увійшли до збірника матеріалів науково-практичної конференції “Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики”, що відбулася в м. Київ 29-30 травня 2020 року [23].

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи — 58 сторінок.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Розкриття понять «термін» та «актуарний»

В лінгвістиці і до сьогодні є не закритим питання щодо визначення «терміна». Відомо, що назва походить від лат. *terminus* – кінець, кордон, межа.

Поняття «термін» прийшло до нас ще з періоду античних часів, але тільки в середньовіччі цю дефініцію стали подавати, як «визначення», «позначення». Вважається, що саме Г. Кониський у 18 столітті започаткував власну теорію терміна, в рамках якої, визначив його властивості та особливості.

На початку 20 століття слово «термін» було недостатньо визначеним, мовознавці поєднували його, з одного боку, з математичними символами та знаками, а з іншого боку - із загальними словами та жаргонізмами.

Наприклад, Б. М. Головін та Р. Ю. Кобрін терміном вважають «...слово чи підрядне словосполучення, що має спеціальне значення, яке виражає й формує професійне поняття й застосовується в процесі пізнання й освоєння наукових та професійно-технічних об'єктів і відношень між ними» [7, с. 5].

Що стосується лінгвістики, то велика кількість вчених вважає, що терміни - це мовні одиниці, які мають дефініцію і саме ця особливість вирізняє їх з-поміж інших загальноновживаних слів.

В. П. Даниленко під терміном розуміє слово (або словосполучення) спеціальної сфери вживання, яке є найменуванням спеціального поняття і яке вимагає дефініції [10, с.15].

Визначення О. В. Суперанської, Н. В. Подольської, Н. В. Васильєвої сходиться з поглядами вчених, зазначених вище та вказує, що «...термін – це спеціальне слово (чи словосполучення), яке прийняте в професійній діяльності й уживається в особливих умовах; ...словесне позначення поняття певної галузі професійних знань; ...основний поняттєвий елемент мови спеціального призначення...» [37, с. 14].

А. В. Крижанівська, Л. О. Симоненко, Т. І. Панько детально досліджують термінологію та у своїх працях звертають особливу увагу на те, що термін – це одиниця мови, покликана виражати поняття науки, техніки та інших спеціальних галузей, яка є невід’ємною частиною лексичної системи природної мови, що сприяє виконанню її пізнавально-інформативної функції, пов’язаної з фіксуванням і збереженням нагромаджених людством знань [19, с. 21].

Підсумовуючи вищезгадані погляди щодо терміна, можна виділити такі його властивості:

- 1) однозначність,
- 2) точність семантичних меж,
- 3) стилістична нейтральність,
- 4) чітке тлумачення,
- 5) співвідношення з поняттями певної галузі знань,
- 6) системність,
- 7) відсутність зв’язку з контекстом,
- 8) відсутність синонімів (у межах певної терміносистеми).

Остання властивість видається сумнівною, адже лексичний склад мови розвивається і уникнення синонімів неможливе. О. Мартиняк вважає, що синонімні та варіантні терміни й боротьба між ними за місце в науковій термінології є показником її постійного розвитку. Синонімія, незважаючи на те, що більшість дослідників вважає її негативним явищем, притаманна будь-якій термінологічній системі. Вона виявляється на словотвірному, синтаксичному й навіть стилістичному рівнях. Тому синоніми в термінології не лише доречні, а й необхідні для:

- 1) наукового означення поняття й тлумачення терміна,
- 2) найточнішого висловлення думки,
- 3) уникнення повторів того самого слова чи словосполучення.

Аналізуючи явище синонімії в термінології, не варто різко протиставляти її синонімії в літературній мові загалом, адже термінна лексика – це складова літературної лексики. Через те варто вести мову про синонімію в термінології

не лише як про негативне явище, а й як про потрібну ознаку термінології та мови взагалі [25, с. 103].

«Актuarний» має дотичне значення із терміном «страховий», тому варто визначити, що таке «страхування». Академічний тлумачний словник української мови вказує, що «страхування» - це форма відшкодування збитків за рахунок страхового фонду окремим особам чи установам, майно яких зазнало пошкодження від стихійного лиха або нещасного випадку, і матеріального забезпечення громадян при втраті ними працездатності, смерті годувальника і т. ін [34].

Узагальнимо, що “термін” - це низка лексичних одиниць певної галузі знань, або іншими словами, слово або словосполучення, яке точно іменує поняття і його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери. Актuarні терміни, в свою чергу, це лексичні одиниці, які виражають поняття галузі страхування, вони мають системні відношення з іншими одиницями мови та характеризуються чітким тлумаченням, однозначністю та стилістичною нейтральністю.

1.2 Творення термінів

Такі вчені, як Є.В. Кротевич та Н. С. Родзевич, які також є авторами “Словника лінгвістичних термінів”, вважають, що терміни мають три способи творення:

- 1) зміна значення загальноновживаних слів;
- 2) утворення похідних на базі словникового складу мови;
- 3) введення запозичених слів [20, с. 195].

О.О. Реформатський, в свою чергу, зазначає, що одним із шляхів термінотворення є, по-перше, запозичення інтернаціонального терміна і, по-друге, переклад іншомовного усталеного професійного терміна. Також він вважає, що терміни творяться шляхом термінологічної специфікації слів

загального вжитку, шляхом запозичення термінів з інших галузей та шляхом словотворення.

Українські вчені також брали участь в дослідження творення термінів і мають свою думку щодо цього. Д.І. Ганич та О.С. Олійник стверджують, що велика кількість термінів належить до інтернаціональної лексики, слів іншомовного походження. Вони вважають, що запозичення є найефективнішим та найлегшим способом в процесі термінотворення, але також терміни активно творяться шляхом перенесення назви існуючого поняття на спеціальне за подібністю ознаки, функції та шляхом творення термінів-словосполучень [6, с. 307].

О.О. Реформатський висунув теорію, що термін має дві сторони - логос і лексис. О.В. Суперанська, Н.О. Подольська та Н.В. Васильєва вирішили дослідити цю теорію і вони стверджують, що терміни утворюються шляхом лексисних та логосних факторів. Існує фактор, який визначає появу нового терміну: необхідність у тому чи тому терміні мотивується сферою логоса, а його конкретний вигляд перебуває в царині лексиса. О.В. Суперанська виокремлює шляхи творення термінів, поміж яких роль лексиса та логоса змінюється:

- 1) термінологізація та транстермінологізація (перенесення загальноновживаного слова до термінологічної системи та, відповідно, перенесення готового терміна з однієї дисципліни до іншої з його повним або частковим переосмисленням);
- 2) термінологічна деривація;
- 3) зовнішні запозичення.

Вони характеризуються письмовим шляхом проникнення, оскільки обмін науково-технічною інформацією здійснюється за допомогою публікацій, а також свідомим впливом на процеси запозичень, що пов'язано з можливістю формування терміносистем [37, с. 15-17].

Тож, підсумовуючи вищезазначені дослідження, можна стверджувати, що термінотворення відбувається шляхами словотвору, запозичення іншомовних слів, а також зміни значення загальноновживаних слів.

Зараз активно ведеться систематичне дослідження в галузі термінотворення, проте окремі термінологічні одиниці все ще залишаються недостатньо опрацьованими, це ж стосується також актуарної термінологічної системи.

1.3 Властивості термінів

Вище ми вже виділили деякі властивості, але варто детально їх дослідити, аби мати повне уявлення про термін.

Д.С. Лотте, засновник радянської школи термінології, мав такі вимоги до терміну:

- однозначність (абсолютна і відносна);
- точність;
- стислість;
- системність;
- незалежність від контексту (з відхиленнями, що допускаються) [40, с. 10-11].

Є.В. Павлова, в свою чергу, вказала на такі лінгвістичні особливості термінів:

- інформативність;
- точність;
- семантична цілісність;
- контекстуальна незалежність;
- системність;
- стилістична нейтральність;
- стислість [30].

Крім вище перерахованих особливостей, варто розглянути характеристики і властивості термінів в сучасному мовознавстві, які наводить Т.В. Некрасова, це: відповідність терміну поняття або концепту у свідомості його носія, приналежність терміна до спеціальної області, дефінітивність, точність значення, контекстуальна незалежність (в межах тематичного тексту),

системність, номінативність, відсутність експресії і стилістичної нейтральності, цілеспрямований характер, стійкість і відтворюваність у мовленні.

Також Т. В. Некрасова вважає, що в процесі дефінування термінів слід враховувати семантичні, формальні та прагматичні (функціональні) вимоги.

До семантичних характеристик варто віднести несуперечність семантики (відповідність терміна поняттю), однозначність (виняток категоріальної багатозначності), повнозначність (відображення в значенні терміна мінімальної кількості ознак, достатніх для ідентифікації позначуваного ним поняття) та відсутність синонімів.

До прагматичних (функціональних) характеристик входять: впровадження в професійну комунікацію (загальновживаність), інтернаціональність (прагнення до однаковості або близькості форм, збігом змісту термінів, уживаних у кількох національних мовах), сучасність (заміна застарілих термінів на сучасні еквіваленти), благозвучність (зручність вимови і відсутність асоціативної неблагозвучності), езотеричність (навмисна недоступність для фахівців).

За межами терміносистеми термін втрачає свої характерні ознаки. Системність терміна є одним з найбільш важливих властивостей терміна та термінології; вивчення термінологічних одиниць має відбуватися в рамках системи, до якої вони входять [28].

Особливо важливими властивостями терміна є однозначність або незалежність від контексту, вони є взаємопов'язаними між собою.

Ч. В. Ердинєєва стверджує, що термін є однозначним і незалежним від контексту. Вона вважає, що кожне поняття повинне мати тільки один термін, аби уникнути термінів-синонімів, хоча все ж вони зустрічаються. Терміни дають точну вказівку на реальні об'єкти і явища, забезпечують однозначне розуміння інформації [42].

Варто зазначити, що існує проблема однозначності (або багатозначності) терміна і М.А. Терпак пояснює, що це спричинено тим, що терміни існують не просто в мові, а в складі певної термінології. А термінологія, як нам уже відомо,

є системою наукових термінів і являє собою підсистему усередині загальної лексичної системи мови. Таким чином, якщо в загальній мові слово може бути багатозначним, то, потрапляючи в певну термінологію, воно набуває однозначності. Тож, М.А. Терпак каже, що термін не вимагає контексту, оскільки, по-перше, він є членом певної термінології, який і виступає в якості контексту; по-друге, термін може вживатися ізольовано [39].

Тож, можна зробити висновок, що серед основних властивостей термінів, які виокремлюють вчені, є точність, однозначність, системність та інформативність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У процесі дослідження було визначено поняття “термін” та “страхування”, з'ясовано, що термін “актуарний” має суміжне значення з терміном “страховий”. Внаслідок цього було запропоновано власне визначення “актуарним термінам”.

Відзначимо, що актуарні терміни — це лексичні одиниці, що досліджуються в сфері страхування та визначають поняття і вимагають дефініції.

Розглянуто властивості термінологічних одиниць в процесі аналізу праць відомих мовознавців і виокремлено характерні та найчастотніші властивості термінів.

Досліджено шляхи творення термінів та їх специфіку. Термінологічна система актуарної галузі продовжує розвиватися, тому можемо стверджувати, що не всі терміни є дослідженими, зокрема уваги потребує вивчення питання їхнього творення.

2 СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АКТУАРНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

2.1 Структурна диференціація актуарної терміносистеми

Мовознавець А.С. Д'яков зазначає, що термін є невід'ємним елементом системи, якщо під системою розуміти сукупність елементів цілого, між котрими існує обов'язковий та тривкий зв'язок. Сукупність зв'язків у межах такого цілого визначає його *структуру*. Таким чином, системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміти впорядковану сукупність термінів, які адекватно висловлюють систему понять теорії, що описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності [12, с. 11].

Структурну організацію термінологій різних мов активно вивчали такі вчені, як Д. Х. Баранник, Т. Р. Кияк, З.Б. Куделько, А. С. Д'яков, І. М. Кочан, Я. Г. Мар'янюк, Н. В. Нікуліна, Р. Я. Дмитрасевич, Г. Н. Хайбуліна, Л. М. Веклинець, Л. Б. Ткачова, К. А. Дегтяренко, Л. Г. Федюченко та інші. Однак структурні типи та питання функціонування актуарних термінологічних одиниць висвітлено та опрацьовано не повною мірою, і тому це завдання, безсумнівно, потребує глибокого аналізу та систематизації у зв'язку зі значущістю даної проблеми на тлі розвитку страхового ринку [23, с. 57].

Кожен етап розвитку людства виокремлює певні сфери життя, які мають стрімкий темп прогресування та є конче необхідними для життя. Актуарна термінологія, в свою чергу, також відіграє не останню роль в сьогоденні кожного громадянина, адже доволі часто відбувається посилення вимог щодо платоспроможності фінансових інституцій та проведення пенсійних та медичних реформ [14].

Найважливішими вимогами до термінології, які відповідають міжнародним стандартам, Т.Р. Кияк каже, є:

- відсутність синонімії в одній галузі,
- обмеження багатозначності,

- точність і повнота терміна,
- відсутність експресивності,
- евфонія,
- оптимальний рівень інтернаціоналізації [15, с. 33-34].

Основною і найважливішою рисою є те, що терміни чітко виражають поняття та процеси, які є характерними лише для тієї або іншої сфери, вони співвідносяться з точно визначеними поняттями. Як ми вже бачили раніше, одиниці актуарної терміносистеми не мають строго визначене значення лише в одній галузі, але мають свій вираження в різноманітних сферах життя.

Можемо поділити актуарну термінологічну систему на такі **групи**:

1. **Корелятивні терміни** - це терміни, які виникли внаслідок набуття загальноновживаних слів специфічних для актуарної галузі значень. Так, наприклад, термін *das Reugeld* в страховому аспекті означає “страхова премія, яка утримується страховиком у свою користь при необгрунтованій відмові страхувальника від договору страхування”, а він, в свою чергу, сформувався на базі загальноновживаного лексикону, яке має значення “штраф, компенсація”. Прикладом може слугувати також термін *die Steuer*, який в галузі страхування має значення “внесок на страхування”, проте ця лексична одиниця також має більше десятка значень, але вже в інших сферах. Іншим прикладом може бути термін *die Regelleistung*, який, в свою чергу, в багатьох галузях має значення “потужність”, але що стосується досліджуваної нами галузі, то ця дефініція має значення “послуга по соціальному страхуванню”. *Der Zeitwert* також має досить вузьке значення в актуарній терміносистемі, його вирізняють, як “вартість об’єкта страхування на момент виникнення збитків”.
2. **Спеціальні терміни**, які притаманні лише страховій галузі. Яскравими прикладами саме цієї групи є такі лексичні одиниці, як *der Kassenpatient*, *die Versorgungskammer*, *die Kaskoschaden*, *der Pflegekasse*, *das Terminalalter*, *die Bundesknappschaft*, *die Erziehungsrente*, *der Erneuerungsprämie*, *der Rückkaufswert*, *das Todesfallkapital*, *der Risikoort*, *der Sachleistungsanspruch*.

Ці одиниці мають однакове значення терміна і значення слова, а отже, виражають одне спеціальне поняття, яке належить досліджуваній сфері.

- 3. Терміни, які мають не одне значення в галузі страхування.** Наприклад, термін *die Kapitalabfindung*, з одного боку, має визначення “повна виплата накопичень з пенсійного страхування”, а з іншого боку, “одноразове відшкодування збитків”. *Das Hausgeld* має значення “орендна плата”, а також “виплати по підтримці колективної власності в справному стані”.

Важливим фактором є те, що для уникнення дисонансів та задля правильного тлумачення в процесі перекладу терміна, зокрема, що стосується актуарної терміносистеми, то варто звернути увагу на семантичні особливості, які виокремлюють його з-поміж загальноживаних слів і його функції в контекстуальному значенні. Особливу роль відіграє розуміння структури таких термінів.

В ході дослідження було опрацьовано низку статей, на основі яких, з впевненістю виділяємо такі **структурні групи** актуарної термінології:

- **прості** - *die Franchise* - невеликий збиток, який не підлягає відшкодуванню страховиком, *die Versicherung* - договір страхування, *Kosten, Versicherung und Fracht* - вартість, страхування і фрахт, *Fracht und Kommision* - страхування, фрахт і комісія брокера;
- **складні** - *der Seeverversicherungsmarkt* - ринок морського страхування, *die Einzelunfalipolice* - індивідуальний поліс страхування від нещасних випадків, *der Selbstzahler* - особа, яка самотійно здійснює платежі в систему соціального страхування, самотійний платник, *der Kreditversicherer* - організація кредитного страхування, *die Versicherungsbestätigung* - підтвердження страхування, *die Betriebsversicherung* - виробниче страхування, *das Sozialversicherungssystem* - система соціального страхування, *die Betriebshaftpflichtversicherung* - страхування цивільної відповідальності підприємства, *die Kreditausfallversicherung* - страхування компанією відповідальності за неповернення коштів, *die Erbschaftssteuerversicherung* -

- страхування податку на спадщину (різновид страхування життя, який використовується для виключення можливості зменшення спадкової маси при настанні терміну сплати податку зі спадщини), *versicherungsfrei* - вільний від страхування;
- **терміни-словосполучення** - *die Verkehrs-Rechtsschutzversicherung* - страхування транспорту з метою надання правового захисту, *die Interpretations-Differenz-Versicherung* - страхування ризику невідповідності тлумачення умов, *die Reise-Ausfallkostenversicherung* - страхування витрат у зв'язку з анулюванням поїздки, *die Speditions-Güterversicherung* - страхування перевезення вантажів, *die Dread-Disease-Versicherung* - страхування від важких хвороб, *die Allgefahren-Versicherung* - страхування від усіх небезпек, *die Krankenhaus-Kostenversicherung* - страхування на відшкодування лікарняних витрат, *die Computer-Mißbrauchversicherung* - страхування комп'ютерів від зловживань, *die Import-Schutzversicherung* - страхування імпорту, *die Pharma-Produkthaftpflichtversicherung* - страхування цивільної відповідальності за фармацевтичні продукти, *die Kraftfahrzeug-Haftpflichtversicherung* - страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту, *die Gewinnbeteiligungs-Verordnung-Krankenversicherung* - постанова про участь в прибутку для страхування на випадок хвороби, *die Auslandsreise-Krankenversicherungspolice* - міжнародний поліс страхування медичних витрат;
 - **терміни-скорочення** - RfB in L (*Rückstellungen für Beitragsrückerstattung in Lebensversicherung*) - цільові резерви для відшкодування страхових внесків при страхуванні життя, IV (*Invalidenversicherung*) - страхування по інвалідності, АВН (*Allgemeine Bedingungen für die Haftpflichtversicherung*) - загальні умови обов'язкового страхування, SVNR (*Sozialversicherungsnummer*) - номер соціального страхування, EHIC (*European Health Insurance Card*) - європейська картка медичного страхування, UVG (*Unfallversicherungsgesetz*) - федеральний закон про

страхування нещасних випадків, VFK (*Vereinigung Kantonaler Feuerversicherungen*) - об'єднання кантональних агентств зі страхування від пожежі, KVG (*Krankenversicherungsgesetz*) - закон про медичне страхування, SAV der DGUV (*Schwerstverletzungsartenverfahren der Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung*) - лікування тяжкохворих або хворих з особливими ушкодженнями по страховому випадку в системі німецького страхування від нещасних випадків, BSVG (*Bauern- Sozialversicherungsgesetz*) - закон про соціальне страхування сільських жителів, AUVA (*Allgemeine Unfallversicherungsanstalt*) - інститут з комплексного страхування від нещасних випадків, PKV-Verband (*Private Krankenversicherungsverband*) - союз приватного медичного страхування, KVdR (*Krankenversicherung der Rentner*) - медичне страхування пенсіонерів, PVdR (*Pflegeversicherung der Rentner*) - страхування пенсіонерів на випадок необхідності постійного догляду, VVG (*Versicherungsvertragsgesetz*) - закон про договори страхування, VAG (*Versicherungsaufsichtsgesetz*) - закон про нагляд за соціальним страхуванням, A.A.R.-Versicherung (*A.A.R. = against all risks*) - страхування проти всіх ризиків, AVmG (*Altersvermögensgesetz*) - Закон про реформу державного пенсійного страхування та сприяння фінансово - забезпеченого старості, HAVE (*Haftung und Versicherung*) - відповідальність і страхування.

Остання група досить часто зустрічається в текстах, а саме терміни-аббревіатури і терміни-акроніми. Актуарній галузі притаманне активне використання термінів-скорочень, які давно увійшли в мову та вказані в словниках, а також okazіональних, які створені та були застосовані лише для конкретного випадку.

Варто зазначити, що *скорочення* - це не просто акроніми чи аббревіатури, це один з шляхів словотворення, суттю якого є відсікання частини мови, що збігається зі словом або є словосполученням, яке об'єднане загальним змістом. Скорочуватись можуть будь-які частини слова.

Аби утворити терміни-акроніми, використовуються початкові літери або звуки слів твірного словосполучення. Фактично, *акронім* - це скорочення, яке можна вимовити разом, не дивлячись на інші види аббревіатур, які вимовляють “по літерах”.

Що стосується *аббревіатур*, то це скорочення, яке утворилося з початкових літер чи слів. Основною ознакою, яка вирізняє аббревіатури є стабільна вимова за назвами букв.

Приклади слів актуарної термінології були взяті з онлайн-словника Duden [45] та словника страхових термінів [33].

Проаналізувавши тексти, які містять актуарні термінологічні одиниці, ми можемо зазначити, що розвиток страхового ринку зумовлює також розвитку фахової мови даної галузі та виникненню нових лексичних одиниць, серед яких ми виокремили корелятивні, спеціальні терміни, а також терміни, які мають не одне значення в досліджуваній галузі.

Розвиток терміносистеми також спостерігається в утворенні термінів-аббревіатур та термінів-акронімів, які додають, в свою чергу, тексту забарвленості. Хоча актуарна термінологія не має місце у кожній сфері життя людини, але все-таки відіграє важливу роль в повсякденному житті.

2.2 Прості та складені німецькі актуарні терміни та їх вживання

Особливе місце в актуарній терміносистемі займають терміни-словосполучення. Активно розвивається синтаксичний спосіб творення термінологічних одиниць шляхом поєднання різних типів слів і саме терміни-словосполучення віддзеркалюють всю структурну складність цієї галузі.

Всі терміни можна розподілити на **дві категорії**: однокомпонентні та багатокомпонентні. До однокомпонентного терміна належить тільки одна лексична одиниця, а багатокомпонентний термін складається з двох або більше лексичних одиниць. Аби визначити до якої категорії належить той чи інший термін, потрібно звернути увагу на внутрішню форму слова, а не на зовнішню, тобто еквіваленти. Беручи для прикладу слово “сніговик”, німецькою мовою

маємо “der Schneemann” (буквально “сніговий чоловік”), відзначимо, що називаючи один і той самий денотат, носії мов використовують різні ознаки і внутрішня форма відрізняється.

Багатокомпонентні терміни відіграють важливу роль у актуарній терміносистемі. Їх розподіляють за кількістю елементів, бувають: двокомпонентні, трикомпонентні та полікомпонентні терміни-словосполучення. Якщо розглядати морфологічний аспект, то вони класифікуються на іменникові, прикметникові та дієслівні терміни. Такі мовні одиниці зазвичай утворюються шляхом приєднання частин мови до іменника. Маємо за мету розглянути саме багатокомпонентні термінологічні одиниці, їх структуру та функціонування у страховій сфері.

На основі роботи С.М. Амеліної [1, с. 283-285], яка досліджувала структурні особливості термінів такої галузі, як ветеринарія, мали за мету проаналізувати актуарні термінологічні одиниці та, в результаті, виокремили такі структурні типи термінів:

- 1) N+N
- 2) Adj+N
- 3) N+N+N
- 4) Adj+N+N
- 5) N+N+N+N
- 6) Adj+N+N+N

Розглянемо детальніше кожен з структурних типів, наводячи приклади термінів актуарної галузі:

- 1) *die Gegenseitigkeitsversicherung* - взаємне страхування, *die Vermögensversicherung* - майнове страхування, *der Versicherungsgegenstand* - об'єкт страхування, *die Frachtversicherung* - страхування вантажу, *die Schadensversicherung* - страхування від збитків, *die Familienversicherung* - сімейне страхування, *die Kinderversicherung* - страхування дітей, *die Indexversicherung* - страхування з індексним застереженням, *die Versicherungsverhältnisse* - умови страхування, *die*

Beitragsklassen - групи робітників і службовців в системі обов'язкового соціального страхування в залежності від розміру сплачуваних внесків, *die Unfallumlage* - додаткові внески до фонду соціального страхування, диференційовані за класами небезпеки, *das Renteneinkommen* - дохід від виплат по соціальному страхуванню, *die Pflichtleistungen* - обов'язкові платежі з фонду соціального страхування, *das Versicherungsende* - момент закінчення страхування, *die Versicherungsperiode* - період дії договору страхування;

2) *freiwillige Versicherung* - добровільне страхування, *gegenseitige Versicherung* - взаємне страхування, *soziale Absicherung* - соціальне страхування, *gemischte Versicherung* - змішане страхування, *wechselseitige Versicherung* - взаємне страхування, *abgekürzte Versicherung* - тимчасове страхування, *sozialversicherungspflichtige Beschäftigung* - трудова зайнятість з пакетом соціального страхування, *kurzfristige Versicherung* - короткострокове страхування, *soziale Leistung* - допомога з соціального страхування, *beitragsfreie Versicherung* - страхування, при якому той, хто страхується звільнений від сплати внесків, *generelle Versicherung* - генеральне страхування, *langfristige Versicherung* - довгострокове страхування, *mehrfährige Versicherung* - багаторічне страхування, *versicherter Gegenstand* - об'єкт страхування, *sparwirkende Versicherung* - ощадна функція страхування;

3) *das Angestelltenversicherungsgesetz* - закон про страхування службовців, *das Beitragssatzversicherungsgesetz* - закон про збереження норм членських внесків в систему встановленого законом страхування на випадок хвороби і пенсійного страхування, *der Gruppenversicherungsvertrag* - договір групового страхування, *die Sozialversicherungsrente* - пенсія з фонду соціального страхування, *die Binnentransportversicherung* - страхування вантажів, що використовуються в перевезеннях по внутрішніх транспортних шляхах, *die Luftfahrtversicherung* - авіаційне страхування, *die Kraftfahrzeugversicherung* - автомобільне страхування,

der Autoschutzbrief - автоpaketне страхування, *die Reisekrankenversicherung* - медичне страхування на період поїздки, *das Sozialversicherungssystem* - система соціального страхування, *das Rentenversicherungsbund* - союз пенсійного страхування, *die Fluggastversicherung* - страхування авіапасажирів, *die Hinterbliebenenversicherung* - страхування на користь спадкоємців, *die Gebäudefeuerversicherung* - страхування будівель від пожежі, *die Raumfahrtversicherung* - космічне страхування;

- 4) *gesetzliche Rentenversicherung* - обов'язкове пенсійне страхування, *freiwillige Sozialkosten* - добровільні вирахування підприємства із соціального страхування, *staatliche Sozialversicherung* - державне соціальне страхування, *allgemeine Unfallversicherung* - загальне страхування від нещасних випадків, *freiwillige Rentenversicherung* - добровільне пенсійне страхування, *innere Abschlußkosten* - внутрішні витрати по страхуванню, *vorläufige Deckungszusage* - тимчасове свідоцтво про страхування, *staatliches Versicherungswesen* - державне страхування, *private Unfallversicherung* - індивідуальне страхування від виробничих травм, *verbundene Haushaltsvergleich* - комбіноване страхування домашнього майна, *gewerbliche Berufsgenossenschaft* - галузевий фонд обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, *verbundene Lebensversicherung* - страхування життя, при якому термін виплати страхової суми залежить від смерті одного із застрахованих, *abhängige Außenversicherung* - страхування, при якому частина застрахованих речей знаходиться в місці страхування, *sozialversicherungspflichtiges Arbeitsverhältnis* - трудові відносини в рамках системи соціального страхування, *staatlicher Versicherungsfonds* - фонд державного страхування;
- 5) *die Krankenhaustagegeldversicherung* - страхування на певну суму на випадок хвороби, *die Auslandsreisekrankenversicherung* - страхування медичних витрат при поїздках за кордон, *die Pharma-*

- Produkthaftpflichtversicherung* - страхування цивільної відповідальності за фармацевтичні продукти, *die Kraftfahrzeug-Haftpflichtversicherung* - страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту, *Kernenergieisikoversicherung* - страхування атомних ризиків, *die Gewinnbeteiligungs-Verordnung-Krankenversicherung* - постанова про участь в прибутку для страхування на випадок хвороби, *das Seeunfallversicherungsgesetz* - закон про страхування від морських аварій,
- 6) *gesetzliches Rentenversicherungssystem* - система обов'язкового пенсійного страхування, *allgemeines Sozialversicherungsgesetz* - загальний закон про соціальне страхування, *Internationale Kreditversicherungsvereinigung* - міжнародна асоціація зі страхування кредитних операцій, *freiberufliches Sozialversicherungsgesetz* - закон про соціальне страхування осіб вільної професії, *gewerbliches Sozialversicherungsgesetz* - закон про соціальне страхування промислового господарства.

Аби побачити весь спектр вживання та функціонування структурних типів актуарних термінів в різних контекстах сьогодення, ми вирішили навести приклади, якими слугували фрагменти з текстів відомого журналу Spiegel [62].

- Der Gesamtschaden beträgt 287,4 Millionen Euro [Spiegel online від 11.12.2019].
Загальний збиток становить 287,4 млн євро.
- Von der Versicherung erhalten die Kunden des insolventen Reiseveranstalters Thomas Cook nur einen Bruchteil ihres Geldes zurück [Spiegel online від 11.12.2019].
Клієнти неплатоспроможного туроператора Томаса Кука повертають лише частину своїх грошей від страховки.
- Lebensversicherungen: Versicherer wollen Garantiezins senken [Spiegel online від 10.12.2019].
Страхування життя: страховики хочуть знизити гарантовані процентні ставки.

- Кünftige Lebensversicherungskunden müssen sich auf einen geringeren Garantiezins einstellen [Spiegel online від 10.12.2019].
Майбутнім клієнтам із страхування життя доведеться підготуватися до нижчої гарантованої процентної ставки.
- Mehr als 47 Millionen Autos brauchen auch 2020 wieder einen neuen Versicherungsschutz [Spiegel online від 19.10.2019].
Понад 47 мільйонів автомобілів знову потребуватимуть нового страхового захисту у 2020 році.
- Stecke ich im richtigen Vertrag mit den passenden Versicherungsleistungen für mich [Spiegel online від 19.10.2019].
Я укладаю правильний договір з підходящими для мене страховими пільгами.
- Ein Versicherungskaufmann erzählt, worüber er sich ärgert - und nennt die Versicherungen, die jeder haben sollte [Spiegel online від 03.09.2019].
Страховий агент розповідає, чим він засмучений - і називає види страхування, які має мати кожен.
- Risikolebensversicherung. Und dann die Verwechslungsgefahr mit Lebensversicherungen, die als Geldanlage dienen [Spiegel online від 24.08.2019].
Ризик страхування життя. І тоді є ризик плутанини з полісами страхування життя, які служать інвестицією.
- In diesem Jahr decken die deutschen Kreditversicherer den Angaben zufolge Ausfallrisiken in Höhe von 495 Milliarden Euro, das ist ein Plus von zwei Prozent [Spiegel online від 05.12.2019].
Цього року, як повідомляється, німецькі кредитні страховики покривають ризики дефолту в розмірі 495 мільярдів євро, це більше аж на два відсотки.
- Die wesentlichste Veränderung bei der Altersvorsorge spielt sich im steuerlichen Bereich ab. Aufgrund eines Urteils des

Bundesverfassungsgerichtes wird die bisherige vorgelagerte Versteuerung (Beitragszahlung wird versteuert, Altersruhegeld bleibt steuerfrei) durch eine nachgelagerte Versteuerung abgelöst [Spiegel online від 14.12.2004].

Найважливіша зміна пенсійного забезпечення відбувається в податковій сфері. На підставі ухвали Федерального конституційного суду попереднє оподаткування (сплата внеску оподатковується, пенсія залишається неоподаткованою) замінюється подальшим оподаткуванням.

- Die Zugangshürden sollten abgesenkt werden - 30 statt 35 Jahre an Beitrags- und Versicherungszeiten, sagte Fraktionschefin Katrin Göring-Eckardt [Spiegel online від 11.11.2019].
Слід знизити переешкоди для вступу - 30 замість 35 років внесків та страхових стажів, заявила лідер парламентської групи Катрін Гьорінг-Екардт.
- Garantiefonds oder Versicherungsverträge von Fluggesellschaften sollten dafür in die EU-Bestimmungen zu Fluggastrechte aufgenommen werden, hieß es in einer in Straßburg angenommenen Resolution [Spiegel online від 24.10.2019].
Гарантійні кошти або договори страхування від авіакомпаній повинні бути включені до положень ЄС про права авіапасажирів відповідно до резолюції, прийнятої в Страсбурзі.
- Der trügerische Hype um Renten- und Lebensversicherung: Lebens- oder Rentenversicherungen sind nach wie vor die häufigste Form der Altersvorsorge in Deutschland [Spiegel online від 16.09.2006].
Оманливий галас щодо пенсійного та життєвого страхування: страхування життя або пенсійне страхування все ще є найпоширенішою формою пенсійного забезпечення в Німеччині.
- Dazu kommt, dass die Steuervorteile für dieses Versicherungsmodell für Neuverträge ab Januar 2005 stark zusammengestrichen wurden [Spiegel

online

від

16.09.2006].

Крім того, податкові пільги за цією моделлю страхування за новими контрактами значно зменшилися з січня 2005 року.

- Die Versicherer kündigen die Haftpflichtpolicen für die deutsche Industrie, die Umweltrisiken sind ihnen zu groß [Spiegel online від 27.09.1993].

Страховики припиняють політику відповідальності для німецької промисловості; екологічні ризики для них занадто великі.

- Außerdem werden Geschäftsgebühren, Telekommunikationsgebühren, eine "Aufwendung für Ermittlung der Rechtsverletzung" sowie ein Schadenersatz (85,57 Euro) festgelegt [Spiegel online від 10.12.2013].

Крім того, встановлюються загальна плата, плата за телекомунікації, "витрати на виявлення порушення" та компенсація (85,57 євро).

- Ein Vertrauensbeweis in das einst beliebteste Altersvorsorgeprodukt ist das nicht [Spiegel online від 20.09.2017].

Це не є ознакою довіри того, що колись було найпопулярнішим продуктом пенсійного забезпечення.

- Er sollte daher ohnehin eine gesonderte Tagegeldversicherung abschließen [Spiegel online від 24.05.2005].

Тому він у будь-якому разі повинен брати окреме щоденне страхування.

- Konkret geht es um ein EU-Gesetz, das Empfängern von Sozialleistungen wie Krankengeld oder Pflegegeld erlaubt, sich vorübergehend in anderen europäischen Ländern aufzuhalten [Spiegel online від 01.11.2019].

Зокрема, мова йде про закон ЄС, який дозволяє отримувачам таких соціальних виплат, як допомога на хворобу чи допомогу по догляду, тимчасово перебувати в інших європейських країнах.

- 450-Euro-Grenze für Minijobs ("mitwachsender Minijob"), ein Baukindergeld - und ein "Anspruch auf befristete Teilzeit" für Arbeitnehmer [Spiegel online від 04.09.2017].
Ліміт на суму 450 євро для міні-робочих місць ("зростаюча міні-робота"), допомога на дитину - та "право на обмежений неповний робочий день" для працівників.
- Wegen ausstehender Sozialbeiträge beantragten das Unternehmen und die Bundesknappschaft beim Amtsgericht Berlin-Charlottenburg Insolvenz [Spiegel online від 16.11.2011].
Через непогашені внески на соціальне забезпечення, компанія та федеральне міністерство подали заяву про банкрутство до Берлін-Шарлоттенбурзького окружного суду.
- Auf der anderen Seite aber hat der Gesetzgeber eine bestimmte Art des Deckungsverfahrens vorgesehen - ich sprach schon von dem Rücklagensoll, die es erforderlich machen würde, im Ernstfall gewisse Fortschritte der Rentenreform, zum Beispiel die von Ihnen eben erwähnte Erhöhung des Steigerungssatzes, wieder rückgängig zu machen [Spiegel online від 03.12.1958].
З іншого боку, законодавець передбачив певний тип прикриття - я вже говорив про резервну вимогу, яка потребувала б змінити певні досягнення пенсійної реформи у випадку надзвичайної ситуації, наприклад, збільшення темпу підвищення, який ви щойно згадали.
- Rund 10 000 Mark Miete für den Truck gehen ab, ebenso die Kosten für die in den Lkw eingebaute Satellitenanlage, für die Frachtversicherung, den Sprit und die Reparaturen [Spiegel online від 14.09.1998].
Близько 10 000 марок орендної плати за вантажівку зникають, а також витрати на супутникову систему, встановлену в вантажівку, на страхування вантажу, пального та ремонт.

Окремо опрацювавши лексичні одиниці та приклади речень, де вживаються терміни актуарної термінології та звернувши увагу саме на

структурні типи, можна дійти висновку, що найбільш використовуваним типом є N+N, адже іменник є найпоширенішою частиною мови в термінології.

Двокомпонентні терміни, типові атрибутивні терміни типів Adj+N, Adj+N+N займають другу позицію, якщо дивитися на кількість використання термінів в окремих текстах.

Трикомпонентні терміни типів N+N+N, Adj+N+N є також досить поширеними в актуарній термінології, але все ж таки поступаються двокомпонентним термінологічним одиницям.

Що стосується чотирикомпонентних типів N+N+N+N і Adj+N+N+N, то можемо спостерігати, що вони найменше зустрічаються в фрагментах тексту журналу “Der Spiegel”, але все ж присутні там.

Також можемо звернути увагу, що при перекладі складних термінів, варто зважати на те, що значення окремих слів завжди мають залежність від змісту всього словосполучення.

Перекладач повинен правильно обрати шлях перекладу, аби якнайточніше передати зміст термінів. Вивченню перекладознавчого аспекту, зокрема способам перекладу актуарної термінології українською мовою, присвячено наступний розділ роботи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

В цьому розділі особливу увагу було звернено на структуру актуарних термінів. Виокремлено найважливіші вимоги до термінології, які відповідають міжнародним стандартам.

В ході аналізу та опрацювання матеріалу було поділено актуарну терміносистему на: корелятивні терміни, терміни, які мають не одне значення в галузі страхування та спеціальні терміни, які притаманні лише актуарній галузі.

Виділено структурні групи актуарних термінів: прості, складні, терміни-словосполучення та терміни-скорочення. Розкрито поняття “скорочення”, “акронім”, “аббревіатура” та наведено приклади до кожної з представлених структурних груп.

Терміни розподілено на дві категорії: однокомпонентні та багатокомпонентні. Визначено структурні типи термінологічних одиниць. Проведено аналіз 6 (шести) структурних типів страхової терміносистеми, в ході якого було визначено, що найбільш вживаними є двокомпонентні терміни. До кожного з типів було наведено приклади німецьких термінологічних одиниць та їх переклад українською мовою.

3 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ АКТУАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Види перекладу та їх специфіка

Одне з головних завдань перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу, і, як правило, спільність змісту оригіналу і перекладу дуже різниться. Термінологічні одиниці є основною складовою тексту вузькоспеціалізованої галузі, а їх точний переклад є обов'язковою умовою передачі всього тексту [31, с.19].

А. Д. Швейцер вважає, що “перекладність” це можливість здійснення перекладу, а також встановлення еквівалента мовної одиниці оригіналу в мові перекладу [41, с. 99]

При перекладі відбувається заміна одиниць мови, але зміст, тобто передана текстом інформація, зберігається незмінним (точніше, відносно незмінним) [3, с. 74]. Л.С. Бархударов виокремлює такі **види перекладу**:

1. Еквівалентний
2. Буквальний
3. Вільний

Автор порівнює їх з так званими “рівнями перекладу”. Тож, переклад, здійснюваний на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного змісту при дотриманні норм мови перекладу, називається *еквівалентним*. Відбувається повна передача інформації, що міститься в тексті оригіналу та дотримання всіх граматичних, лексичних і стилістико-прагматичних норм мови перекладу.

Переклад, здійснюваний на більш низькому рівні, ніж той, який необхідний для передачі незмінного плану змісту при дотриманні норм мови перекладу, називається *буквальним* перекладом. Слід зазначити, що буквальный переклад недопустимий, бо, як впливає з його визначення, при такому виді перекладу або спотворюється інформація, що міститься в початковому тексті, або порушуються норми мови перекладу.

Переклад, здійснений на більш високому рівні, ніж той, який достатній для передачі незмінного плану змісту при дотриманні норм мови перекладу, є *вільним*.

Вільний переклад в цілому більш прийнятний, ніж буквальний. В процесі вільного перекладу, як правило, не мають місця ні смислові спотворення, ні порушення норм мови перекладу. Однак, недоліком вільного перекладу є те, що при ньому значення вихідного тексту передається не цілком точно, відбувається занадто велика втрата інформації з огляду на те, що вихідний текст піддається занадто глибоким перетворенням там, де їх можна було уникнути [3, с. 186].

В наступному підрозділі ми наведемо приклади частин тексту актуарної галузі та їх переклад українською та визначимо який вид перекладу був застосований.

3.2 Аналіз перекладу актуарної термінології в німецькій мові

Термінологічні одиниці актуарної галузі займає не останнє місце в лексичному запасі німецької мови. Кожна галузь застосовує ті чи інші терміни, аби задовольнити свої потреби у передачі інформації певного фаху.

Німецька мова досить відома завдяки словоскладанням - це найрозповсюдженіший спосіб словотвору. Як результат, нові слова, зокрема терміни, переважно створюються за рахунок утворення композитів [2, с. 6]. Це можна пояснити тим, що новоутворені слова або терміни створені засобами, які вже існують в мові, аби забезпечити оптимальну передачу інформації в максимально стислій формі.

Якщо зіставити німецьку та українську мови, то можна помітити, що словоскладання не є досить вживаним прийомом в українській мові. Словотворення допомагає утворити складні українські іменники, але словоскладання не вважається основним способом вираження взаємозв'язків між предметами.

Відомо, що німецькі іменникові композити за своїм морфологічним складом різняться від українських, німецьких існує набагато більше. Тому, перекладачі часто стикаються з проблемою перекладу німецьких складних іменників та потребують проведення аналізу, а саме вони проводять паралелі між термінами та контекстом, враховують значення моделі словотвору, визначають поняття позначуваного предмета та осмислюють концептуальну структуру.

Відомо, що основною складовою складного німецького терміна є остання частина, саме вона містить основне значення. Перекладач має почати свою роботу з визначення значення саме останньої частини компонента, потім взяти до уваги складові частини і поєднати всі отримані значення.

У процесі перекладу термінів актуарної галузі з німецької українською мовою, варто звернути свою увагу на точне відтворення змісту, тобто вибір найбільш відповідного значення слова відповідно до контексту. Наприклад: **die Regelleistung** - послуга по соціальному страхуванню, стандартна потужність, належні пільги або виплати; **die Geschäftsgebühr** - збір, передбачений договором страхування, коефіцієнт, право на отримання гонорару за ведення справи;

Die Regelleistungen sollen die Grundversorgung bei einem stationären Krankenhausaufenthalt sichern [58].

Належні пільги призначені для забезпечення базового догляду під час перебування в стаціонарі.

Bei Rücktritt vom Vertrag hat der Versicherungsnehmer eine Geschäftsgebühr in Höhe von 25% der Mindestprämie zu zahlen [52].

Розриваючи договір, страхувальник повинен сплатити збір, передбачений договором страхування у розмірі 25% мінімальної премії.

Г.Л. Лисенко, І.М. Баклан, З.В. Чепурна у своїй роботі “Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям)” [22, с. 29] зазначають, що існує **три** види перекладацьких трансформацій:

1) лексичні

2) семантичні

3) граматичні

До **лексичної** групи належать:

- лексичне запозичення (транскрипція, транслітерація та калькування);
- лексична заміна (підбір мовного відповідника);
- лексична зміна структури.

До **семантичних** групи належать:

- семантичне запозичення;
- модуляція;
- експлікація (розширення, конкретизація, опис та перифраз);
- імплікація (вилучення, узагальнення, скорочення та генералізація);
- мутація (заміна денотату)

До **граматичної** групи належать:

- транспозиція (заміна частини мови);
- перестановка (зміна порядку членів речення);
- переклад “слово в слово”;
- розширення (збільшення кількості слів);
- скорочення (зменшення кількості слів);
- внутрішньокатегоріальна зміна (внутрішньокатегоріальна зміна граматичної функції);
- трансформація (зміна синтаксичної побудови).

Аби уникнути непорозумінь під час перекладу та досягти комунікативної мети, перекладач має застосовувати перекладацькі трансформації. Тож, маємо за мету проаналізувати актуарні термінологічні одиниці та визначити прийоми, які були використані в процесі перекладу:

Приклад 1.

Der Abschluss einer Hundehaftpflichtversicherung ist in einigen Bundesländer gesetzlich vorgeschrieben. Jeder Hundebesitzer muss für Schäden haften, die sein

Vierbeiner verursacht hat - auch wenn den Hundeeigentümer gar keine Schuld trifft [48].

Страхування від відповідальності собак за заподіяння шкоди іншим особам вимагається законодавством у деяких федеральних землях. Кожен власник собаки несе відповідальність за шкоду, заподіяну чотириногим другом - навіть якщо власник собаки не винен.

Розширення: *Hundehaftpflichtversicherung* - страхування від відповідальності собак за заподіяння шкоди іншим особам, *Bundesländer* - федеральних землях, *Hundebesitzer* - власник собаки, *Vierbeiner* - чотириногим другом, *Hundeeigentümer* - власник собаки;

Модуляція (синонімічний переклад): *keine Schuld trifft* - не винен;
Транспозиція: *für Schäden haften* - несе відповідальність за шкоду; *die verursacht hat* - заподіяну, *gesetzlich vorgeschrieben* - вимагається законодавством.

Приклад 2.

Die vorgeschriebene Haftpflicht kommt für Schadenersatzansprüche Dritter auf, wenn der Fahrer des versicherten Motorrades einen Unfall verursacht hat. Bei vielen Motorrad-Versicherern ist eine pauschale Versicherungssumme in Höhe von 100 Millionen Euro üblich [54].

Обов'язкова відповідальність охоплює вимоги щодо відшкодування збитків стороннім особам, якщо водій застрахованого мотоцикла спричинив ДТП. Для багатьох страхувальників мотоциклів поширена одноразова страхова сума в розмірі 100 мільйонів євро.

Розширення: *die Haftpflicht* - обов'язкова відповідальність, *Schadenersatzansprüche* - відшкодування збитків, *Dritter* - стороннім особам, *Versicherungssumme* - страхова сума;

Імплікація (вилучення): *die vorgeschriebene Haftpflicht* - обов'язкова відповідальність;

Модуляція (синонімічний переклад): *einen Unfall* - ДТП;

Транспозиція: *ist üblich* - поширена.

Приклад 3.

Jeder, der gesetzlich krankenversichert ist, kann alle 18 Monate seine Krankenkasse wechseln [51].

Будь-яка особа, яка має законне медичне страхування, може змінювати свою лікарняну касу кожні 18 місяців.

Транспозиція: *gesetzlich krankenversichert ist* - має законне медичне страхування;

Модуляція (синонімічний переклад): *jeder* - будь-яка особа;

Розширення: *Krankenkasse* - лікарняну касу.

Приклад 4.

Handyversicherungen sind das ideale Produkt, um bei einem Schaden finanziell abgesichert zu sein [46].

Страхування мобільних телефонів є ідеальним продуктом, який потрібно покрити фінансово у разі пошкодження.

Внутрішньокатегоріальна зміна: *Handyversicherungen* - страхування мобільних телефонів;

Розширення: *Handyversicherungen* - страхування мобільних телефонів;

Модуляція (синонімічний переклад): *finanziell abgesichert sein* - покрити фінансово;

Транспозиція: *finanziell abgesichert sein* - покрити фінансово.

Приклад 5.

Die Stornokosten für Ihren Urlaub - die schlimmstenfalls bis zu 100 Prozent des Reisepreises betragen können - werden Ihnen, je nach gewählttem Tarif, teilweise oder sogar ganz erstattet [59].

Витрати на скасування відпустки, які в гіршому випадку можуть становити до 100 відсотків від вартості проїзду, будуть частково або навіть повністю відшкодовані, залежно від обраного тарифу.

Розширення: *die Stornokosten* - витрати на скасування, *des Reisepreises* - вартості проїзду, *schlimmstenfalls* - в гіршому випадку;

Перестановка: *werden Ihnen, je nach gewähltem Tarif, teilweise oder sogar ganz erstattet* - будуть частково або навіть повністю відшкодовані, залежно від обраного тарифу;

Імплікація (вилучення): *für Ihren Urlaub* - відпустки, *werden Ihnen* - будуть;

Транспозиція: *schlimmstenfalls* - в гіршому випадку.

Приклад 6.

Wenn benötigt (bei Fahrzeugwechsel), erhalten Sie die neue elektronische Versicherungsbestätigung umgehend ebenfalls online per E-Mail – oder per SMS aufs Smartphone – als siebenstellige Kombination. Den Versicherungsvertrag (Police) bekommen Sie in der Regel einige Tage später von der Gesellschaft [44].

Якщо потрібно (при зміні транспортних засобів), ви одразу отримаєте нове електронне підтвердження страхування у вигляді листа на свою електронну пошту - або через SMS на своєму смартфоні - у вигляді семизначної комбінації. Як правило, страховий договір (поліс) ви отримаєте від компанії через кілька днів.

Розширення: *Fahrzeugwechsel* - зміні транспортних засобів, *die Versicherungsbestätigung* - підтвердження страхування, *E-Mail* - електронну пошту, *Versicherungsvertrag* - страховий договір;

Перестановка: *den Versicherungsvertrag (Police) bekommen Sie in der Regel einige Tage später von der Gesellschaft* - як правило, страховий договір (поліс) ви отримаєте від компанії через кілька днів;

Лексичне запозичення (транслітерація): *Police* - поліс;

Експлікація (конкретизація): *online* - у вигляді листа;

Внутрішньокатегоріальна зміна: *bekommen* - отримаєте.

Приклад 7.

Angeichts des Klimawandels und immer wieder auftretender Naturkatastrophen empfiehlt es sich, nicht nur eine Gebäudeversicherung, sondern zusätzlich auch eine Elementarversicherung abzuschließen [65].

Зважаючи на зміни клімату та періодичні стихійні лиха, доцільно укласти не лише будівельну страховку, а й основне страхування.

Модуляція (синонімічний переклад): *empfiehlt es sich* - доцільно, *Naturkatastrophen* - стихійні лиха;

Розширення: *Klimawandels* - зміни клімату, *Naturkatastrophen* - стихійні лиха, *eine Elementarversicherung* - основне страхування;

Імплікація (узагальнення, вилучення): *empfiehlt es sich* - доцільно, *sondern zusätzlich auch* - а й;

Транспозиція: *empfiehlt es sich* - доцільно.

Приклад 8.

In Deutschland gibt es eine Bestattungspflicht. Die Ausgaben für Sterbeurkunden, Erbschein, Grabstein, Trauerkarten und Blumenkränze summieren sich schnell zu mehreren Tausend Euro [63].

В Німеччині є поховальний обов'язок. Витрати на свідоцтва про смерть, свідоцтво про спадщину, надгробний пам'ятник, жалобні картки та вінки складають до кількох тисяч євро.

Розширення: *eine Bestattungspflicht* - поховальний обов'язок, *Sterbeurkunden* - свідоцтва про смерть, *Erbschein* - свідоцтво про спадщину, *Grabstein* - надгробний пам'ятник, *Trauerkarten* - жалобні картки;

Модуляція (синонімічний переклад): *summieren sich* - складають;

Імплікація (вилучення): *schnell zu mehreren Tausend Euro* - до кількох тисяч євро.

Приклад 9.

Sowohl Moped- als auch E-Scooter-Versicherungen sind ein Jahr gültig und enden immer am letzten Februartag des Kalenderjahres. Die Versicherungsprämie berechnet sich anteilig nach dem Monat, in welchem die Versicherung abgeschlossen wird. So zahlen Sie beispielsweise bei einem Abschluss im November nur für den Zeitraum November bis Februar [53].

Страхування мопедів та електроскутерів діє протягом одного року і завжди закінчується в останній день лютого календарного року. Страховий внесок розраховується пропорційно залежно від місяця, в якому здійснюється

страхування. Наприклад, якщо ви закінчите навчання в листопаді, ви платите лише за період з листопада по лютий.

Транспозиція: *sind gültig - діє*;

Розширення: *Februartag - день лютого, des Kalenderjahres - календарного року, die Versicherungsprämie - страховий внесок*,

Перестановка: *so zahlen Sie beispielsweise bei einem Abschluss im November nur für den Zeitraum November bis Februar - наприклад, якщо ви закінчите навчання в листопаді, ви платите лише за період з листопада по лютий*.

Внутрішньокатегоріальна зміна: *Versicherungen - страхування*;

Експлікація (конкретизація): *nach dem Monat - залежно від місяця*.

Приклад 10.

Ein Konto-Schutzbrief schützt Sie, wenn Unbefugte z.B. durch Phishing oder Hacking an Ihre Online-Banking-Zugangsdaten gelangen und Ihnen daraus ein Schaden durch eine unbefugte Überweisung entsteht. Je nach Versicherungsunternehmen sind weitere Leistungen in einem Konto-Schutzbrief enthalten [49].

Лист про захист облікового запису захищає вас, якщо, наприклад, сторонні особи отримують дані доступу до Інтернет-банкінгу шляхом фішингу або хакерства, і ви отримаєте шкоду від несанкціонованого переказу. Залежно від страхової компанії додаткові пільги включаються до листа про захист рахунку.

Лексичне запозичення (транслітерація): *Phishing - фішингу*;

Лексичне запозичення (калькування): *Hacking - хакерства*;

Розширення: *ein Konto-Schutzbrief - лист про захист облікового запису, Unbefugte - сторонні особи, Zugangsdaten - дані доступу, Versicherungsunternehmen - страхової компанії*;

Перестановка: *wenn Unbefugte z.B. durch Phishing oder Hacking an Ihre Online-Banking-Zugangsdaten gelangen - якщо, наприклад, сторонні особи отримують дані доступу до Інтернет-банкінгу шляхом фішингу або хакерства*;

Транспозиція: *sind enthalten - включаються*.

Приклад 11.

Wer jemand anderem einen Schaden zufügt, muss in aller Regel dafür haften und für den Schaden aufkommen. Wenn Menschen zu Schaden kommen, können es schnell mehrere Millionen Euro werden. Die Haftung ist eine gesetzliche Pflicht, daher die Bezeichnung Haftpflicht [57].

Кожен, хто завдає шкоди комусь іншому, як правило, повинен нести відповідальність і сплатити збитки. Коли людині завдано шкоди, збитки можуть досягти кількох мільйонів євро. Відповідальність є юридичним зобов'язанням, а отже, відповідальністю.

Модуляція (синонімічний переклад): *können werden* - можуть досягти;

Імплікація (вилучення): *schnell mehrere Millionen Euro* - кількох мільйонів євро, *die Bezeichnung Haftpflicht* - відповідальністю.

Приклад 12.

Pferde sind wunderbare, aber auch sehr schreckhafte Tiere. Um Ihren Körper vor Verletzungen zu bewahren, tragen Sie Helm und Sicherheitsweste. Sollte dennoch etwas passieren, greift Ihre private Unfallversicherung. Doch was, wenn Ihr Pferd nicht Ihnen, sondern jemand anderem Schaden zufügt? Als Pferdebesitzer sollten Sie deshalb auf einen weiteren Schutz nicht verzichten: die Pferdehaftpflichtversicherung [55].

Коні - чудові тварини, але також дуже лякаючі. Щоб захистити своє тіло від травм, одягніть шолом та жилет безпеки. Якщо щось таки станеться, ваше приватне страхування від нещасних випадків набере чинності. Але що робити, якщо ваш кінь завдасть шкоди не вам, а комусь іншому? Тому, як власник коня, ви не повинні відмовлятися від подальшого захисту, є вихід: страхування від відповідальності коней за заподіяння шкоди іншим особам.

Модуляція (синонімічний переклад): *greift* - набере чинності;

Розширення: *Sicherheitsweste* - жилет безпеки, *Unfallversicherung* - страхування від нещасних випадків, *Pferdebesitzer* - власник коня,

Pferdehaftpflichtversicherung - страхування від відповідальності коней за заподіяння шкоди іншим особам;

Експлікація (розширення): є вихід.

Приклад 13.

Für Hundehalter sind die Vierbeiner oftmals ein zentraler Bestandteil der Familie – und kein Familienmitglied sollte ohne Krankenversicherung sein. Denn egal, ob Unfall, Krankheit oder Operation – im Notfall benötigt auch der Hund unverzüglich Hilfe. Eine Hundekrankenversicherung bietet optimalen Schutz für das Haustier und schützt Herrchen und Frauchen gleichzeitig vor hohen Tierarztrechnungen [47].

Для власників собак чотириногі друзі часто є членом сім'ї - і жоден з них не повинен бути без медичного страхування. Тому що незалежно від того, чи це нещасний випадок, хвороба чи операція - в екстреній ситуації собаці також негайно потрібна допомога. Медичне страхування собак пропонує оптимальний захист для домашнього улюбленця і в той же час захищає господарів і господинь від великих ветеринарних рахунків.

Розширення: *Hundehalter* - власників собак, *die Vierbeiner* - чотириногі друзі, *Krankenversicherung* - медичного страхування, *Unfall* - нещасний випадок, *Notfall* - екстреній ситуації, *Hundekrankenversicherung* - медичне страхування собак, *Haustier* - домашнього улюбленця, *Tierarztrechnungen* - ветеринарних рахунків;

Модуляція (синонімічний переклад): *ein zentraler Bestandteil der Familie* - членом сім'ї, *kein Familienmitglied* - жоден з них;

Приклад 14.

Was passiert im Todesfall mit den Menschen, die finanziell von mir abhängig sind? Diese Frage sollte sich jeder stellen, der mit seinem Einkommen seinen Partner, seine Kinder oder weitere Angehörige unterstützt. Denn im Todesfall können den geliebten Menschen finanzielle Schwierigkeiten drohen. In der Zeit der Trauer befreit eine Risikolebensversicherung die Hinterbliebenen somit zumindest von den finanziellen Sorgen [61].

Що відбувається з людьми, які фінансово залежать від мене на випадок смерті? Це питання повинен задати кожен, хто забезпечує свого партнера, дітей чи інших родичів. Тому що у випадку смерті близькі родичі покійного можуть зіткнутися з фінансовими труднощами. В цей непростий час поліс страхування життя звільняє родичів від фінансових проблем.

Розширення: *Todesfall* - випадок смерті, *Risikolebensversicherung* - поліс страхування життя;

Транспозиція: *abhängig sind* - залежать;

Модуляція (синонімічний переклад): *unterstützt* - забезпечує, *in der Zeit der Trauer* - в цей непростий час, *finanziellen Sorgen* - фінансових проблем.

Приклад 15.

Um rundum gegen die Risiken eines Unfalls abgesichert zu sein, sollten Sie eine zusätzliche private Unfallversicherung abschließen. Die Kapitalzahlung der vereinbarten Summe kann einen möglichen Lohnausfall kompensieren oder teure Reha-Maßnahmen finanzieren. Geleistet wird übrigens nicht nur bei Unfällen im privaten Bereich, sondern auch bei Arbeitsunfällen. In letzterem Fall beziehen Sie Leistungen von der privaten sowie der gesetzlichen Unfallversicherung [64].

Щоб повністю покрити ризики аварії, вам слід укласти додаткове приватне страхування від нещасних випадків. Одноразова виплата узгодженої суми може компенсувати можливу втрату зарплати або фінансувати дорогі реабілітаційні заходи. Між іншим, це робиться не лише у випадку нещасних випадків у приватному секторі, а й у випадку нещасних випадків на виробництві. В останньому випадку ви отримуєте пільги від приватного та встановленого законодавством страхування від нещасних випадків.

Транспозиція: *abgesichert sein* - покрити;

Розширення: *Unfallversicherung* - страхування від нещасних випадків, *Kapitalzahlung* - одноразова виплата, *Lohnausfall* - втрату зарплати, *Reha-Maßnahmen* - реабілітаційні заходи, *Unfällen* - нещасних випадків, *Arbeitsunfällen* - нещасних випадків на виробництві, *gesetzlichen* - встановленого законодавством.

Приклад 16.

Ihre Arbeitskraft ist im Beruf Ihr Kapital. Doch was in jungen Jahren selbstverständlich ist, kann sich während des Berufslebens schnell ändern. Ein Unfall, Allergien oder eine schwere Krankheit: Viele Ursachen können Sie aus dem Arbeitsleben reißen, das Einkommen fällt weg. Die staatlichen Leistungen sind in einem solchen Fall gering. Der richtige private Versicherungsschutz ist daher entscheidend, um im Fall einer Berufsunfähigkeit ein ausreichendes Einkommen zu haben [43].

Ваша робоча сила - це ваш капітал. Але те, що сприймається як належне в молодому віці, може швидко змінитися протягом професійного життя. Нещасний випадок, алергія або серйозне захворювання: існує багато причин, які можуть “вирвати” вас з роботи, і ваш дохід знизиться. У такому випадку державні пільги мізерні. Таким чином, належне приватне страхування є надзвичайно важливим для того, щоб мати достатній дохід у разі втрати працездатності.

Імплікація (вилучення): *im Beruf Ihr Kapital* - ваш капітал;

Модуляція (синонімічний переклад): *selbstverständlich* - належне, *reißen* - “вирвати”;

Розширення: *Arbeitskraft* - робоча сила, *Berufslebens* - професійного життя, *Unfall* - нещасний випадок, *Berufsunfähigkeit* втрати працездатності.

Приклад 17.

Eine private Zahnzusatzversicherung erstattet die Kosten für zahnärztliche Behandlungen, die nicht oder nur teilweise von den gesetzlichen Krankenkassen übernommen werden. Dadurch verringern sie den Eigenanteil bei hohen Zahnarztrechnungen. Denn vor allem, wenn Zähne ersetzt werden müssen, wird es oft richtig teuer. Hochwertiger Zahnersatz wie etwa ein Implantat kostet schnell mehrere Tausend Euro. Gleichzeitig haben die Krankenkassen ihre Leistungen in den vergangenen Jahren teils deutlich reduziert [66].

Приватна додаткова стоматологічна страховка відшкодовує витрати на стоматологічні процедури, які не покриваються або частково

покриваються статутними лікарняними касами. Як результат, вони зменшують власний внесок у високі стоматологічні рахунки. Тому що особливо, коли зуби доводиться замінювати, це часто є дорогим задоволенням. Якісні протези, такі як імплантат, як правило, коштують декілька тисяч євро. У той же час лікарняні каси за останні роки значно скоротили свої пільги.

Розширення: *Zahnzusatzversicherung* - додаткова стоматологічна страховка, *Krankenkassen* - лікарняними касами, *Eigenanteil* - власний внесок, *Zahnarztrechnungen* - стоматологічні рахунки;

Модуляція (синонімічний переклад): *es oft richtig teuer* - це часто є дорогим задоволенням, *schnell* - як правило.

Приклад 18.

Die Krankenhauszusatzversicherung ist sinnvoll, um hohe Kosten für Leistungen zu vermeiden, die nicht durch die gesetzliche Krankenkasse getragen werden, und eine leistungsstärkere Behandlung zu gewährleisten [50].

Додаткове медичне страхування зручне для того, аби уникнути великих витрат на послуги, які не покриваються законодавством про медичне страхування, та забезпечити більш ефективне лікування.

Розширення: *Krankenhauszusatzversicherung* - додаткове медичне страхування, *gesetzliche Krankenkasse* - законодавством про медичне страхування, *leistungsstärkere* - більш ефективно;

Транспозиція: *gesetzliche* - законодавством;

Модуляція (синонімічний переклад): *sinnvoll* - зручне.

Приклад 19.

Das gesetzliche System der Alterssicherung dient dabei als Fundament für die Altersvorsorge. Die Renten der gesetzlichen Rentenversicherung werden über das Umlageverfahren finanziert: Die aktiven Arbeitnehmer versorgen mit ihren Beiträgen die heutigen Rentner [60].

Законодавча система страхування людей похилого віку слугує фундаментом для забезпечення старості. Пенсії загальнообов'язкового

пенсійного страхування фінансуються за допомогою системи оплат: працівники забезпечують пенсіонерів своїми внесками.

Розширення: *Alterssicherung* - страхування людей похилого віку, *Rentenversicherung* - пенсійного страхування, *Umlageverfahren* - системи оплат;

Модуляція (синонімічний переклад): *Alterssicherung* - страхування людей похилого віку;

Експлікація (розширення): *über* - за допомогою;

Імплікація (вилучення): *aktiven Arbeitnehmer* - працівники.

Приклад 20.

Die Deutschen werden immer älter. Mit einer zunehmend älteren Bevölkerung steigt auch die Zahl der Pflegebedürftigen an. Aber nicht nur im Alter, sondern auch nach einem Unfall oder einer schweren Krankheit kann man zum Pflegefall werden. Derzeit leben rund 2,9 Millionen pflegebedürftige Menschen in Deutschland. Schätzungen zufolge sollen es im Jahr 2030 bereits mehr als 3,4 Millionen sein [56].

Німці старіють. Зі старішим населенням збільшується і кількість людей, які потребують допомоги. Але не тільки в старості, але і після нещасного випадку або серйозної хвороби, кожен потребує догляду. Близько 2,9 мільйона людей, які потребують догляду, зараз проживають у Німеччині. За оцінками, до 2030 року їх буде понад 3,4 мільйона.

Розширення: *Pflegebedürftigen* - людей, які потребують допомоги, *Unfall* - нещасного випадку.

В процесі аналізу перекладу текстів актуарної галузі варто зазначити, що найуживанішими прийомами перекладацьких трансформацій є розширення, перестановка та транспозиція. Був проведений еквівалентний переклад з метою повної передачі змісту викладеної інформації та дотримання норм мови перекладу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У процесі дослідження було визначено поняття “перекладність” та виокремлено види перекладу в порівнянні з “рівнями перекладу”, також було розглянуто специфіку кожного з видів перекладу.

Звернено увагу на контекстуальну значущість актуарних термінологічних одиниць та виокремлено види перекладацьких трансформацій, які були використані в процесі аналізу тексту оригіналу та вихідного тексту. Були наведені приклади уривків текстів актуарної галузі та запропонований власний переклад.

Визначено вид перекладу, який був застосований, та виокремлено найчастотніші прийоми на основі опрацьованих фрагментів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На відміну від будь-якої загальноживаної сфери, сфери повсякденного життя, актуарна галузь є доволі специфічною і потребує додаткових знань в ході її дослідження.

Опрацювавши доволі багато матеріалів, які стосуються досліджуваної галузі, ми дійшли до висновку, що термінологія страхової галузі не є до кінця дослідженою та однозначною. В процесі дослідження проаналізовано визначення понять “термін” та “актуарний”, з'ясовано, що термін “актуарний” має дотичне значення з терміном “страховий”. У роботі запропоновано власне визначення поняття “актуарний термін” та визначено їхні класифікаційні ознаки в лексиці сучасної німецької мови.

Досліджено шляхи термінотворення та основні властивості термінологічних одиниць.

Структура є важливою складовою кожного терміну, варто опрацьовувати кожну лексичну одиницю, аби правильно тлумачити значення терміна.

Виокремлено типи та структурні групи термінів. Опрацьовано приблизно 100 лексичних одиниць, які ми окремо винесли, як приклади саме актуарних термінів, та фрагменти з текстів, аби проаналізувати їхнє функціонування.

Варто також зауважити, що в ході дослідження встановлено, що у лексиці сучасної німецької мови переважають двокомпонентні терміни атрибутивного та номінативного типу.

Виділено види перекладу та види перекладацьких трансформацій. Також проаналізовано прийоми перекладацьких трансформацій в процесі перекладу актуарних термінологічних одиниць з німецької українською мовою на прикладі фрагментів з текстів досліджуваної галузі. Зазначено найуживаніші прийоми та тип перекладу, який був використаний задля повної передачі змісту інформації.

Термінологічні одиниці, зокрема ті, які входять до актуарної галузі, розвиваються, та залишаються проблеми, які пов'язані з диференціацією понять. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в запровадженні

термінологічно вивіреного та з лінгвістичного погляду обґрунтованого німецько-українського словника актуарних термінів.

ZUSAMMENFASSUNG

Der versicherungsmathematische Bereich ist im Gegensatz zu jeder Alltagssphäre sehr spezifisch und benötigt im Rahmen seiner Forschung zusätzlicher Kenntnisse.

Nachdem wir viel Material über die untersuchte Branche ausgearbeitet hatten, kamen wir zu dem Schluss, dass die Terminologie der Versicherungsbranche nicht vollständig erforscht und eindeutig ist. Im Verlauf der Untersuchung haben wir die Definitionen der Begriffe „Terminus“ und „versicherungsmathematisch“ analysiert und festgestellt. Wir schlugen eine eigene Definition des Begriffs "versicherungsmathematischer Terminus" vor und definierten ihre Klassifikationsmerkmale in der Lexik des modernen Deutsch.

Die Wege der Terminbildung und die grundlegenden Eigenschaften terminologischer Einheiten wurden untersucht.

Die Struktur ist ein wichtiger Bestandteil jedes Terminus. Es ist notwendig, jede lexikalische Einheit zu studieren, um die Bedeutung des Terminus richtig zu interpretieren.

Nachdem wir die Typen und Gruppen der Terminusstruktur bestimmt hatten, verarbeiteten wir etwa 100 lexikalische Einheiten, die wir separat als Beispiele für versicherungsmathematische Termini und Fragmente aus den Texten vorstellten, um ihre Funktionsweise zu analysieren.

Es ist auch erwähnenswert, dass im Verlauf der Forschung in der Lexik des modernen Deutsch Zweikomponentenbegriffe des Attributiv- und Nominativtyps vorherrschten.

Es wurden Arten von Übersetzungen und Arten von Übersetzungstransformationen unterschieden. Wir haben auch die Methoden der Übersetzungstransformationen bei der Übersetzung versicherungsmathematischer terminologischer Einheiten vom Deutschen ins Ukrainische am Beispiel von Fragmenten aus den Texten des untersuchten Gebiets analysiert. Wir haben die am

häufigsten verwendeten Techniken und die Art der Übersetzung aufgelistet, die verwendet wurden, um den Inhalt der Informationen vollständig zu vermitteln.

Terminologische Einheiten, insbesondere solche, die Teil des versicherungsmathematischen Bereichs sind, entwickeln sich weiter und es gibt immer noch Probleme bei der Differenzierung von Begriffen. Wir sehen Aussichten für weitere Forschung in der Einführung eines terminologisch korrekten und sprachlich fundierten deutsch-ukrainischen Wörterbuchs versicherungsmathematischer Termini.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного: монографія / за заг. ред. С.М. Амеліної. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 470 с.
2. Архипова И.В. Немецкие деривативы в переводе на русский язык. Теория и практика германских и романских языков. Калуга : Медиа, 2000. 163 с.
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. Москва : Международные отношения, 1975. 237 с.
4. Бархударов С.Г. Лингвистические проблемы научнотехнической терминологии. Сб. науч. трудов. Москва : Наука, 1970. 230 с.
5. Володина М.Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация. Москва : Изд-во МГУ, 1998. 180 с.
6. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
7. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах: учеб. пособие для филол. спец. вузов. Москва : Высш. шк., 1987. 104 с.
8. Головин Б.Н. Термин и слово : межвуз. сб. 1980. № 15. С. 85-93.
9. Гринев С.В. Введение в терминоведение. Москва : Московский лицей, 1993. 309 с.
10. Даниленко В. П. Русская терминология: Опыт лингвистического описания. Москва : Наука, 1977. 245 с.
11. Даниленко В.П. Терминология и норма. О языке терминологических стандартов. Москва : Наука, 1972. С.25-32
12. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основы термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім "KM Academia", 2000. 218 с.
13. Зінченко І.В. Способи і засоби лексичної номінації: конспект. Чернівці : Рута, 1999. 60 с.
14. Зубченко В., Мішура Ю. Стандартизація актуарної та фінансової термінології. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2016. № 842. С. 46–49.

15. Кияк Т.Р. Лингвистические аспекты терминоведения: учеб. пособие. Киев : Уч.-метод. кабинет по высш. обр. при Минвузе УССР, 1989. 104 с.
16. Кияк Т.Р., Науменко А. М., Огуй О. Ф. Перекладознавство (німецько-український напрям). — Київ : Вид-во КНУ, 2010. 510 с.
17. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008. № 620. С. 3–5.
18. Комарова З.И. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. Свердловск: изд. Уральск. гос. ун-та, 1991. 150 с.
19. Крижанівська А. В., Симоненко Л. О., Панько Т. І. Склад і структура термінологічної лексики української мови / за ред. А. В. Крижанівської. Київ : Наукова думка, 1984. 196 с.
20. Кротевич Є. В., Родзевич Н. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вид-во Академії наук УРСР, 1957. 235 с.
21. Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. Москва : Кн. дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 256 с.
22. Лисенко Г.Л., Баклан І.М., Чепурна З.В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям) : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с.
23. Лисюченко І. В. Структурні групи актуарних термінологічних одиниць (на матеріалі німецької мови). Київ : Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики», 2020. С. 57-59.
24. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. Москва : Наука, 1981. 149 с.
25. Мартиняк О. Явище синонімії у термінологічній лексиці. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Серія «Проблеми української термінології». 2008. № 620. С. 100–103.

26. Мишланова С.Л. Терминоведение XXI века: история, направления, перспективы. Филологические науки. 2003. № 2. С. 94-101.
27. Моисеев А.И. О языковой природе. Лингвистические проблемы науднотехнической терминологии. Москва : Наука, 1970. Вып. 17. С. 127-137.
28. Некрасова, Т.В. Терминологические единицы как средство эффективности иностычного общения в профессиональной сфере. Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2008. №1. С.74-80.
29. Овчаренко В.М. Структура і семантика науково-технічного терміна. Харків : Вид-во Харківського ун-ту, 1968. 72 с.
30. Павлова Е.В., Лаптева Т.Г. Специфика передачи терминов различных типов при переводе с английского языка на русский. Интерэкспо. Гео-Сибирь. 2014. №2. С.2-3.
31. Паршин А. В. Теория и практика перевода. Москва : Рус. язык, 2001. 287 с.
32. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва : Международные отношения, 1974. 216 с.
33. Словник страхових термінів. URL : <https://mega-polis.biz/dictionary/>
34. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 757.
35. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики. Москва : Наука, 1977. 277 с.
36. Степанова М.Д., Чернышева И.И. Лексикология современного немецкого языка. Москва : Высшая школа, 1962. 252 с.
37. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Вопросы теории. Москва : Наука, 1989. 243 с.
38. Татаринев В.А. Исторические и теоретические основания терминоведения как отрасли языковедения. Москва : Высшая школа, 1996. 403 с.

39. Терпак М. А. Исследование терминологии научно-технического стиля, как одного из видов информативного перевода. Наука и культура России. 2011. С. 281-284.
40. Циткина Ф. А. Терминология и перевод. Львов : Вища школа, 1988. 157 с.
41. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1988. 215 с.
42. Эрдынеева Ч.В., Хундаева Е. О. Научный стиль: виды перевода и компрессии текста. Вестник Бурятского научного центра Сибирского отделения Российской академии наук. 2011. №4. С. 103-107.
43. Berufsunfähigkeitsversicherung Vergleich. URL : <https://www.check24.de/berufsunfaehigkeitsversicherung/>
44. Deutschlands bester Vergleich für Kfz-Versicherungen. URL : <https://www.check24.de/kfz-versicherung/wechseln/>
45. Duden Online-Wörterbuch. URL : <https://www.duden.de/>
46. Handyversicherungen im Vergleich. URL : <https://www.check24.de/handyversicherung/>
47. Hundekrankenversicherung. URL : <https://www.check24.de/hundekrankenversicherung/>
48. Hundhaftpflicht im Vergleich. URL : <https://www.check24.de/hundhaftpflicht/>
49. Konto-Schutzbriefe im Vergleich. URL : <https://www.check24.de/kontoschutzbrief/>
50. Krankenhaus-Zusatzversicherung. URL : <https://www.check24.de/krankenhauszusatzversicherung/>
51. Krankenkassenvergleich. URL : <https://www.check24.de/gesetzliche-krankenversicherung/>
52. Kreditversicherung. URL : <https://www.eulerhermes.de/produkte/kreditversicherung.html>

53. Moped- und E-Scooter-Versicherung im Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/mopedversicherung/>
54. Motorradversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/motorradversicherung/>
55. Pferdehaftpflicht im Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/pferdehaftpflicht/>
56. Pflegeversicherung. URL : <https://www.check24.de/pflegeversicherung/>
57. Privathaftpflicht Vergleich. URL : <https://www.check24.de/privathaftpflicht/>
58. Private Krankenversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/private-krankenversicherung/>
59. Reiseversicherungen im Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/reiseversicherung/>
60. Rentenversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/rentenversicherung/>
61. Risikolebensversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/risikolebensversicherung/>
62. Spiegel Online. URL : <https://www.spiegel.de/>
63. Sterbegeldversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/sterbegeldversicherung/>
64. Unfallversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/unfallversicherung/>
65. Wohngebäudeversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/wohngebaeudeversicherung/>
66. Zahnzusatzversicherung Vergleich. URL :
<https://www.check24.de/zahnzusatzversicherung/>